

CUPRINS

PRIMA PARTE

INTRODUCERE	7
Capitolul I	
SENSUL ORIGINAR AL FIINȚEI	9
Capitolul II	
STRĂPUNGerea LUMINOASĂ A FIINȚEI.....	12
Capitolul III	
LUCRAREA FIINȚEI	15
Capitolul IV	
IDEEA DIN FIINȚA LUCRURILOR.....	18
Capitolul V	
MATERIA IA FORMĂ.....	21
Capitolul VI	
ÎMPLINIREA FIINȚEI ÎN LUCRURI.....	25
Capitolul VII	
SUBSTANȚA: LA RĂDĂCINILE FIINȚEI.....	28
Capitolul VIII	
SUFLETUL: LA IZVOARELE FIINȚEI.....	32
Capitolul IX	
FILOSOFII SE STRĂDUIESC SĂ TRADUCĂ LIMBAJUL FIINȚEL.....	36
Capitolul X	
DESCOPERIREA CAUZEI PRIME INTELIGENTE	42
Capitolul XI	
DESCOPERIREA ACTULUI PUR.....	46
Capitolul XII	
FIINȚA ESTE, ÎN MOD ESENȚIAL, DORINȚĂ DE DUMNEZEU.....	50
Capitolul XIII	
METAMORFOZELE FIINȚEI CORPORALE	54
Capitolul XIV	
JOCUL MATERIEI ȘI AL ARTISTULUI DIVIN.....	58

Capitolul X	
ADEVĂRUL SAU LUMINA FIINȚEI.....	122
Capitolul XI	
BINELE SAU GENEROZITATEA FIINȚEI.....	126
Capitolul XII	
FRUMUSEȚEA SAU SPLENDOAREA FIINȚEI	129
Capitolul XIII	
RECAPITULARE.....	133
Capitolul XIV	
SEMINȚE DE LUMINĂ DIVINĂ.....	137
Capitolul XV	
UN DINAMISM INTENS: ÎN CENTRUL SUFLETULUI ..	141
Capitolul XVI	
FIINȚA LUI PARMENIDE: O CUNUNĂ DE STELE	145
Capitolul XVII	
FIINȚELE MĂRTURISESC DESPRE FIINȚĂ.....	149
Capitolul XVIII	
DESPRE FIINȚA-CU-NEANT LA FIINȚA	
FĂRĂ NEANT	153
Capitolul XIX	
DE LA FIINȚA PARTICIPATĂ ÎN LUCRURI LA FIINȚA	
PERFECTĂ.....	156
Capitolul XX	
SURSA ASCUNSĂ	160
CONCLUZIE	164

INTRODUCERE

„Contemplativul nu este acela care descoperă tainele pe care nu le știe nimeni, ci acela care se extaziază în fața a ceea ce știe toată lumea”.

(UN CARTUZIAN)

Am scris această sentință la începutul cărții. Ea definește cel mai bine demersul realizat în aceste pagini.

Am dori să îi arătăm cititorului cum filosofii Greciei antice au făurit Înțelepciunea filosofică, șlefuid primele date ale cunoașterii comune. Ei au demonstrat că evidențele conștiinței intelectuale sunt pline de cele mai înalte adevăruri: cele care au virtutea de a conduce mintea spre Dumnezeu.

Așadar, demersul nostru este de a-l îndruma pe cititor să privească spre aceste adâncimi. Pretindem să facem aceasta, folosind cât mai puțin vocabularul savant, prin care se transmite, de obicei, această cunoaștere. Ne adresăm celor „simpli”. Îi numim astfel pe cei care nu au putut fi inițiați în metodele Școlii. Ei nu trebuie să creadă că această lipsă le este fatală și că i-ar îndepărta vreodată de Sursa cea limpede.

Ne-am amintit că primul gând filosofic, din secolele VII-VI înainte de Cristos, s-a făcut prin mijloacele cunoașterii poetice. În această lumină, intuiția filosofică și intuiția poetică trăiesc într-o complicitate delicioasă. Am putea oare să reluăm un drum asemănător pentru a merge până la adevărurile cele dintâi?

Am încercat. Ce surpriză am avut să descoperim că, într-adevăr, metafizicianul este frate bun cu poetul, în intuițiile care îi deschid spiritului domeniul Noapții originale! Poate că grația acestei lucrări constă în a-i cere poeziei – așa cum a fost cazul la origini – să poarte pe aripile sale mintea filosofică, pentru a o conduce mai rapid spre Adevărurile din domeniul ei: mai ales spre ceea ce este ființa din lucruri, adică primul și primul „act” pe care îl fac lucrurile. Din acest act pleacă, de fapt, firele care Îl unesc pe Dumnezeu de lucruri.

Nu am căutat citatele poetice, ci intuițiile lor atât de apropiate, câteodată chiar identice cu cele ale filosofului. Nu putem decât visa să ajungem la aceste înălțimi la care au ajuns poezii. Să plecăm urechea la cântul lor înseamnă să ne simplificăm limbajul, să îl scutim de o prea mare tehnicitate. Atunci filosoful este implicat în aceeași aventură ca poetul:

„A conferi un sens mai curat cuvintelor tribului”.

(MALLARMÉ, Mormântul lui Edgar Poe)

Capitolul 1

SENSUL ORIGINAR AL FIINȚEI

„A conferi un sens mai curat cuvintelor tribului”.
(MALLARMÉ)

Inteligența metafizică se trezește în om atunci când acesta se întreabă într-o zi „ce este ființa”. Metafizicianul de rasă descoperă „Ființa” din lucrurile naturii, contemplată în sine. O asemenea afirmație este uimitoare: cum va fi fiind cuvântul „ființă”, cel mai banal și cel mai uzat dintre toate, centrul luminos al unei științe atât de profunde și universale cum este metafizica?

Dar pentru filosof verbul „a fi” nu este nici banal, nici uzat. Pentru a-i găsi adevărata semnificație, trebuie să îi căutăm originea. Iată cum o putem descoperi: să conjugăm la prezent verbul „a fi”, la persoana a treia, numărul singular: „el este”. Pentru a ajunge la originea sa, trecem prin latină: *est* (se pronunță toate literele). Apoi din latină ajungem la greacă: „esti”. Iar apoi din greacă la sanscrită: „asti”. Or, „asti” se traduce prin: „ceea ce este de la sine și ceea ce se menține, pornind de la sine”.

După cum vedem, verbul „a fi”, care desemnează obiectul contemplației metafizicianului, nu oferă nimic banal, cum ar părea: simplul fapt de a se găsi într-un anumit moment și într-un anumit loc. Cei care au inventat acest cuvânt voiau mai degrabă să desemneze actul prim prin care un lucru – și toate

lucrurile – se mențin. „A fi” desemnează, așadar, activitatea pe care o folosesc pentru a ține în sine, în fața altor lucruri, care exercită și ele o activitate asemănătoare pentru ele însele.

Actul de a se ține-în-sine și plecând de la sine, precum viețuitoarea, spre exemplu, este fundamentul a toate. Toate celelalte activități presupun acest act, fără de care totul ar pieri. Ei bine, în fața acestui efort primordial al lucrurilor metafizicianul este cuprins de o inepuizabilă uimire. Oare este posibil să evocăm toată admirația care se naște în mintea noastră atunci când percepem, în străfundul lucrurilor, acest prim act ?

Un pasaj din drama lui Paul Claudel, „Cap-de-Aur” pare să ne răspundă acestei dorințe. Iată cum se adresează poetul bătrânului copac care i-a dăruit învătătura esențială, încă din adolescența sa:

„Tu, prin tine și în tine, nu ești decât o neconținută strădanie, smulgerea neostoită a propriului tău trup din materia neînsuflețită.

Bătrânule, cum sugi tu pământul ca pruncul sânul mamei, împlântând, răsfirându-ți în toate părțile rădăcinile tale puternice și subtile! Și cerul, cât de legat ești de el și la chemarea lui cum te încordezi și cum te avânți, cât ești tu de mare, într-o frunză uriașă, Formă a Focului!

De pământul pe care nu-l sleiește strânsoarea tuturor rădăcinilor ființei tale,

Și de cerul nemărginit, cu soarele și cu astrele toate din zodiile anului;

De acest cer de care te prinzi cu gura ta alcătuită din toate brațele tale, cu întreg mănunchiul trupului tău, apucându-l cu ele,

Tu de amândouă, și de cer și de pământ ai nevoie ca să
te ții drept!

La fel și eu vreau să mă țin drept!”¹

Este greu să evocăm mai frumos acest efort primordial al ființelor de a-și regăsi sensul original al vieții, de „a se ține drept”, așa cum spune poetul. Fără îndoială, putem vedea foarte bine această activitate în cazul acestui copac bătrân. Dar metafizicianul admiră o activitate de fond asemănătoare în toate lucrurile, proporțional cu natura lor.

¹ Prima parte, versiunea a doua, La Pléiade, 1967, p. 183 (traducere românească I. Igiroșianu).